

Taeniothrips simplex Morison

(*Gladiolus Thrips'i*) (*)

Dr. Phl. Z. DÜZGÜNEŞ

Literatürde bu haşerenin Türkiye'de mevcudiyeti hakkında hiçbir kaydın olmayışı bunun da memleketimizde şimdiye kadar tetkik edilmiş zararlılar arasında bulunduğunu göstermektedir.

Bütün dünya çiçekçilerinin üzerinde titizlikle durduğu bu haşerenin ve zararının tanıtılması, memleketimiz çiçekçiliği bakımından önemli görüldüğü içindir ki bu yazı hazırlanmıştır.

A — Tavsifi: 6 muhtelif devrede inkişaf eder: yumurta, iki (larva) larv, iki pup ve ergin devirleri.

a — Yumurta: Fasulye veya böbrek şeklinde, donuk beyaz, yumuşak ve küçüktür. Yapraktaki damarların aralarına ve nesic içine konur. Literatürde *Gladiolus* soğanlarına da konduğu yazılıdır. Çok bulaşık bir yaprakta fazla miktarda yumurta görmek mümkündür.

b — Larv devreleri: Yumurtadan ilk çıktıklarında çok küçük ve beyaz renktedir. İncicardan kısa bir müddet sonra emgi yapmaya başlar ve rengi de sararır. Birinci larv kısa bir sakin devre geçirdikten sonra deri değiştirerek ikinci devre larv olur. Her iki larv devri birbirinden yalnız büyüklükleriyle tefrik edilirler. İkinci devre larv tam büyüdüğü zaman hemen hemen ergin kadardır.

c — Pup devreleri: İkinci larv bir istirahat devri geçirdikten sonra deri değiştirerek birinci pup (Prepupa) olur. Bu devrede kanat izleri belirir. Antenler larv devresinde olduğu gibi ileri doğrudur. Bu devrede bir deri değişimi ile ikinci pup (pupa) devrine geçer. Pup devrinde antenler başın arkasına doğru büküktür ve kanat izleri prepupa'ya nazaran çok uzamıştır. Bu devrede gıda almazlar. Dokunulduğu zaman hareket görürse de umumiyetle sakin dururlar. Her iki pupun rengi larvlara nazaran daha koyudur.

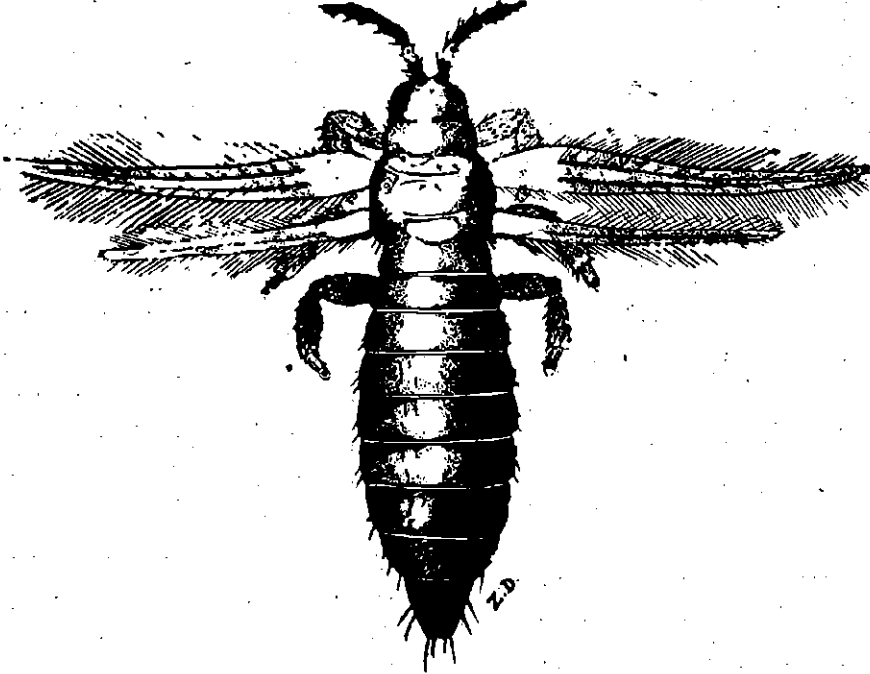
d — Ergin: İlk çıktıklarında beyaz renktedirler fakat hemen sonra koyu kahve renk alır (Şekil 1.). Antenleri koyu kahve, fakat üçüncü segment açık renktedir. Kanatlarının kaidesi açık renk olduğundan bir bant gibi görünür. Armut *Thrips'i*ne çok benzer, fakat yaşayış ve konukçu bitkileri çok farklıdır. Dişi erkekten biraz daha büyüktür.

B — Yayılışı: İlk defa 1928 de cenubi Avustralya da G. D. Morison tarafından

(*) 1952 Martın ilk haftasında İstanbul'da fümige edilmiş çiçek soğanlarını tetkik ettiğimde *Gladiolus* soğanlarında (fümige edilmiyen partide) çok miktarda *Thrips* görmüştüm. Oradan getirdiğim bu *Gladiolus* soğanları Müessesemizde yetiştirilerek müşahade altına alınmış ve bu müşahadeler yazıya esas olmuştur.

rafından karanfillerde bulunmuştur. Halen dünyanın birçok yerlerinde bulunduğu bildirilmektedir. Türkiye'de de ilk defa Hollanda menşeli ve

mücadele tedbirleri alınmayacak olursa mahsulü tamamen mahvedebilir. Amerika'da acre (takriben 4 dekar) başına, 3,000 dolara kadar zarar

(Şekil: 1)

Taeniothrips simplex Morison

İstanbul piyasasında yetiştiricilere satılmakta olan **Gladiolus** soğanlarında yazar tarafından görülmüştür.

C — Konukçu bitkiler :

Bizde **Gladiolus**'tan başka karanfillerde de görülmüştür. Literatürde hakiki konukçuların mahdut olduğu bildirilmekte ve **Gladiolus**'tan başka **Tigridia**, **Tritonia**, **Kniphofia**, **Tritoma**, seralarda **Amaryllis**, **Freesid** ve **Narcissus**'larda bulunduğu bildirilmektedir.

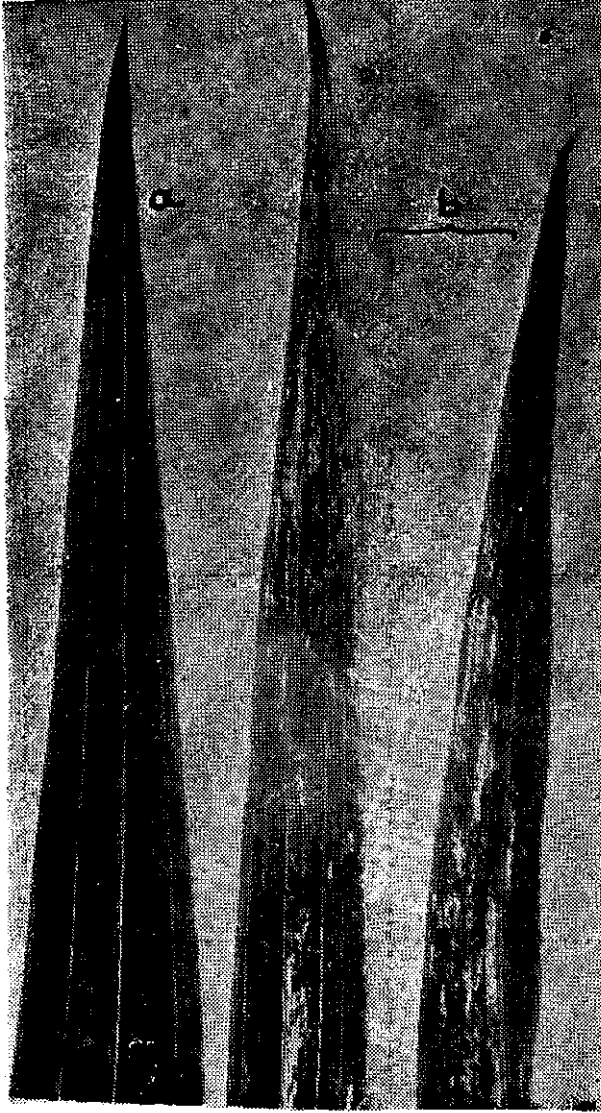
D — Zararı: Bu haşere **Gladiolus**'un çok önemli bir zararlısıdır. (Bu bitki üzerinde görülen diğer **Thrips** spp.'nin ehemmiyetsiz olduğu literatürde kayıtlıdır). Bulaşık sahalarda

yapabileceği bildirilmektedir. Bizdeki zarar derecesi bilinmemektedir.

Bu haşerenin zararına uğrayan **Gladiolus** nebatları normal çiçek vermez, yaprakları cılız kalır ve üzerlerinde gümüşü, pas rengi çizgiler, lekeler olur. Çiçekteki zarar güneş yanığı gibi görülür. Tomurcuklar açılmaz veya anormal olur (Şekil 2,3).

Soğanlarla haşere temiz sahaya nakledilir. Soğanların saklandığı yerlerde zararlı, faaliyetine ve sahada tekessüre devam eder; burası evvelâ yapışkan bir hal alır, sonra sertleşir ve gayri muntazam koyu kahverengi lekeler meydana gelir. Soğanlardaki kök tomurcuklarının

zayıfladığı ve bunların, kuvvetli kök teşkil edemeyeceklerinden cılız nebat verdiği ve soğan verme kabiliyetinin düşük olduğu bildirilmektedir.

(Şekil : 2)

Yapraklarda Taeniothrips zararı

a : Normal yaprak

b : Zarar görmüş yapraklar.

Yapılan müşahadelere ve literatüre göre hem larv ve hem kâhiller aynı şekilde zarar yaparlar.

E— Biyolojisi: Kâhiller yumurtalarını sulu nebat aksamına kor. Tabi-

atta yumurtlamâ ilkbaharda havaların ısınmasıyla başlar. Yumurtalar soğuk havalarda 2-3 haftada müsait suhnetlerde ise 3-4 günde inficar eder. Literatürde sıcak havalarda 2 günde inficar ettiği bildirilmektedir. Yeni çıkmış ve ileri safhaları saklı yerlerde yaprak yarıkları arasında, tomurcuk ve çiçek yapraklarında beslenirler. Umumiyetle ziyadan kaçınırlar, daha ziyade birkaçı bir arada gruplar halinde yaşarlar.

Bailey'e göre «Müsait şeraitte larv devri 5 gündür ve olgunlaşınca ekseri toprağa iner. 15 günde hayat devresini bitirir. Vasati yumurta adedi 100 dür. Bazı dişiler 200 kadar yumurta korlar. Kâhil takriben bir ay kadar yaşar. Serin havalarda daha uzun yaşadığı görülmüştür. Nesil adedi hava şartlarına çok bağlı olmakla beraber **Gladiolus** zamanı 6-7 nesil verir. Tabiattaki çoğalma ekimden marta kadar durur. Fakat **Gladiolus** bahçelerinde larv pup ve kâhiller ocak ayına kadar görülürler. Şubatta ise yalnız kâhilleri görülür. Erken çiçek açan reviler **Thrips** zararına yakalanmazlar.»

F — Mücadelesi :

a — Soğanlardaki haşere ile: dikimden evvel soğanların haşeresiz olmasına son derece dikkat etmek lâzımdır. Literatür **Thrips**'li soğanları 12-24 saat süblime mahlülüne [7½ gallon suya bir ounce (*)] batırmayı, %

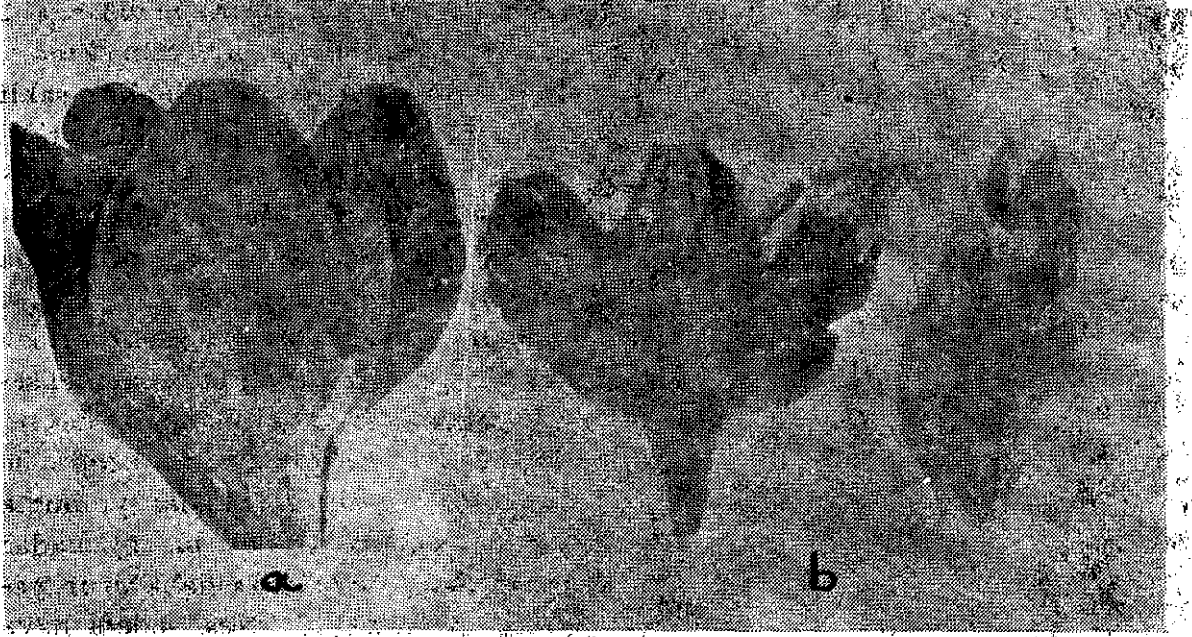
(*) Süblime zehirli ve bu metodun kullanılması da güç olduğundan yazar diğer tavsiyeleri tercih etmektedir.

(Bir gallon = 3,784 Cm³, bir ounce 28,35 gr. dir).

1 lik B. H. C. veya DDT'li preparatlarla tozlamayı, veyahut naphtalinlamayı tavsiye etmektedir.

b — Nebatlarda: Parathion (E 605)

what is found in the literature. Studies on the habit are not yet completed. Benzene hexachloride (Hexafor), and Parathion (E 605 f) provi-

(Sekil : 3)

Çiçeklerde Gladiolus Thrips'in zararı

a : Normal çiçek

b : Zarar görmüş çiçek

c : Zarar görmüş tomurcuk

in % 0,07-0,08 ve benzenehexachloride'lerden % 0,5 nisbetinde Hexafor, iyi netice vermiştir. Bu ilaçlar icabederse bir hafta veya 15 gün ara ile tekrarlanmalıdır. Literatürde DDT li preparatlar da tavsiye edilmekte ise de Müessesemizde yapılan denemelerde tatmin edici sonuç alınmamıştır.

SUMMARY

This is the first report on the presence of the gladiolus thrips (*Taeniothrips simplex* Morison) in Turkey. The material was obtained from gladiolus corms of Holland origine in Istanbul market in March 1952. Observation of the writer on the damages and developmental stages of the thrips are in good accordance with

ded satisfactory control.

LİTERATÜR

1. Bailey, S. F. 1938. Thrips of economic importance in California, California Agr. Exp. Sta. Bul. 346.
2. Essig, E. O. 1942. College Entomology, 900 pp. Macmillan Company, New York.
3. Magie, R. O. and E. G. Kelsheimer. 1947. Control of Thrips and other insects on Gladiolus Florida Agr. Exp. Sta. Bul. 634.
4. Pape, Heinrich, 1936. Die Praxis der Bekämpfung von Krankheiten und Schädlingen der Zierpflanzen 252-253. Verl. Paul Parey Berlin.
5. Pritchard, A. Earl. 1949. Greenhouse pests and their Control California. Agr. Exp. Sta. Bul. 713
6. Wilson, J. W. and J. R. Watson. 1941. The Gladiolus Thrips in Florida, with notes on other Thrips found on Gladiolus, Florida Agr. Exp. Sta. Bul. 357